Економічні науки

Барбой Інна Анатоліївна
магістрант
Київського національного університету технологій та дизайну

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО СУТНОСТІ ТА КЛАСИФІКАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Анотація. *У статті розглянуто особливості організації облікового процесу основних засобів на підприємстві. Доведено доцільність вдосконалення процесу відображення в обліку основних засобів для правильності подання звітності.*

Ключові слова: *основні засоби, організація бухгалтерського обліку, необоротні активи, матеріальні активи, амортизація основних засобів, облік основних засобів.*

Постановка проблеми. Важливою умовою функціонування суб'єкта господарювання є наявність основних засобів. Це вимагає постійного контролю за ефективністю використання основних засобів для потреб управління виробничою діяльністю. Одним із основних завдань обліку основних засобів є надання повної, правдивої та неупередженої інформації щодо них, тому питання вивчення сутності основних засобів та підходів до їх класифікації потребують подальшого дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вагомий внесок у розробку теоретичних основ та методологічних підходів до проблеми обліку й аналізу основних засобів зробили провідні вчені-економісти, як вітчизняні – Білуха М. Т., Бутинець Ф. Ф., Голов С. Ф., Грінько А. П., Кірейцев Г. Г., Кужельний М. В., Кузьмінський А. М., Лінник В.Г., Моссаковський В. Б., Огійчук Н. Ф., Пушкар М.С., Сопко В. В., Сук Л. К.,

Янчева Л. М., так і зарубіжні – Палій В. Ф., Соколов Я. В., Шеремет А. Д. та інші вчені.

Проте, не зважаючи на значні досягнення вчених-економістів щодо розкриття сутності основних засобів в цілях організації бухгалтерського обліку, це питання потребує подальшого дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Облік основних засобів в Україні здійснюється відповідно до чинних нормативно-законодавчих документів: Податкового Кодексу України, Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, П(С)БО 7 «Основні засоби», МСБО 16 «Основні засоби».

За результатами дослідження нормативної бази, що регулює порядок ведення обліку основних засобів, термін «основні засоби» має різні тлумачення. Згідно П(С)БО 7 «Основні засоби» - це матеріальні активи, які підприємство/установа утримує з метою використання їх у процесі виробництва/діяльності або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [4]. Згідно Податкового кодексу України основні засоби – це матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 6000 грн., невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській

діяльності платника податку, вартість яких перевищує 6000 грн. і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік [6]. Згідно МСБО 16 «Основні засоби» - матеріальні об'єкти, які утримують для використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг, для надання в оренду іншим або для адміністративних цілей та використовуватимуть, за очікуванням, протягом більше одного звітного періоду [5].

Проаналізувавши дані трактування можна зробити висновок, що в законодавчих документах основні засоби розглядаються як матеріальні активи, які мають довгий строк корисного використання для здійснення діяльності суб'єктом господарювання.

Проте існують різні думки щодо трактування основних засобів з позиції науковців, де їх визначення паралельно поєднується з класифікацією.

Атамас П.Й. в своїх працях вказує, що до складу основних засобів належать земельні ділянки, будинки, споруди, силові машини й обладнання, транспортні засоби, інструменти, обчислювальна техніка, робоча і продуктивна худоба, багаторічні насадження [1, ст.49].

На думку Бондар О. основні засоби – це сукупність матеріальних активів в формі засобів праці, які багаторазово приймають участь в процесі виробничо-комерційної діяльності і переносять на продукцію свою вартість частинами [2, ст. 73].

Черненко С. вважає, що основні засоби – це це засоби праці виробничого і невиробничого призначення (будівлі, споруди, машини, передавальні пристрої, інвентар і т.п.), що беруть участь у процесі виробництва впродовж багатьох циклів, зберігаючи при цьому свою натуральну форму, і поступово (в міру зношення) переносять свою вартість на вироблену продукцію.

З метою удосконалення обліку основних засобів доцільним є їх групування та поділ за різними класифікаційними ознаками. Так Ф.Ф. Бутинець пропонує всі основні засоби бюджетних установ згрупувати за відповідними галузями (рис.1) [3, ст.138].

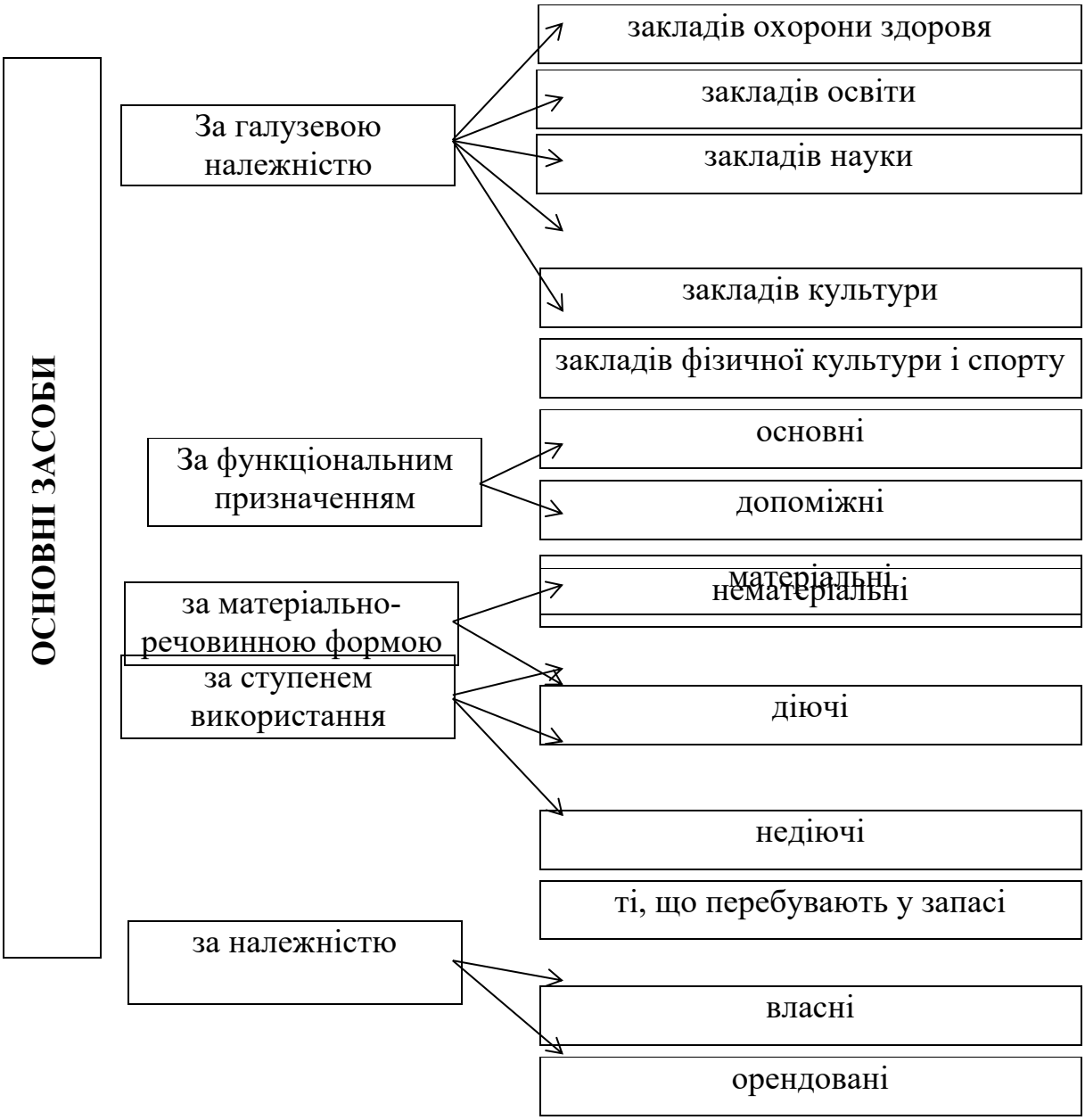

Рис. 1. Класифікація основних засобів

Згідно П(С)БО 7 «Основні засоби» основні засоби класифікуються за такими групами:

– земельні ділянки чи земля;

- капітальні витрати на поліпшення земель;
- будинки і споруди;
- машини й обладнання;
- транспортні засоби;
- інструменти, прилади та інвентар;
- тварини;
- багаторічні насадження;
- інші основні засоби.

Таблиця 1

Класифікація основних засобів для цілей податкового обліку

Групи	Мінімально допустимі строки кор.викор., р.
група 1 - земельні ділянки	-
група 2 - капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом	15
група 3 - будівлі,	20
споруди,	15
передавальні пристрої	10
група 4 - машини та обладнання, з них:	5
електронно-обчислювальні машини, інші машини для автоматичного оброблення інформації, пов'язані з ними засоби зчитування або друку інформації, пов'язані з ними комп'ютерні програми (крім програм, витрати на придбання яких визнаються роялті, та/або програм, які визнаються нематеріальним активом), інші інформаційні системи, комутатори, маршрутизатори, модулі, модеми, джерела безперебійного живлення та засоби їх підключення до телекомунікаційних мереж, телефони (в тому числі стільникові), мікрофони і рації, вартість яких перевищує 2500 грн.	2
група 5 - транспортні засоби	5
група 6 - інструменти, прилади, інвентар (меблі)	4
група 7 - тварини	6
група 8 - багаторічні насадження	10
група 9 - інші основні засоби	12

Згідно ст. 138 Податкового Кодексу України виділено 16 груп необоротних активів, 9 з яких стосуються основних засобів. Дана класифікація схожа з класифікацією основних засобів відповідно до П(С)БО

7 «Основні засоби». Відмінність полягає в тому, що у другій колонці табл.1 вказані мінімальні строки корисної експлуатації. Крім того необхідно зауважити, що проблемним у обліку основних засобів є те, що первинна облікова інформація про наявність, рух, капітальний ремонт та інші операції щодо основних засобів відображається в багатьох спеціалізованих регістрах, постійні реквізити яких тотожні. Це не сприяє якісному веденню обліку, збільшує трудомісткість опрацювання та відображення інформації, створює певні труднощі у формуванні документообігу й забезпеченні необхідними видами бланків.

З метою підвищення ефективності обліку основних засобів на сучасних підприємствах є автоматизація їх обліку, що забезпечує стабільність постійної облікової інформації на підприємстві. Також для цілей оподаткування підприємством при класифікації основних засобів та інших необоротних активів за групами, за основу мають братися дані про розподіл цих активів за субрахунками в бухгалтерському обліку.

Висновки. Завдяки проведеному дослідженню можна зробити висновок, що бухгалтерський облік основних засобів потребує вдосконалення в методико - організаційних аспектах, а також узгодженості законодавчо-нормативних документів. Крім того, існують істотні розбіжності між П(С)БО 7 та міжнародними стандартами. Для того, щоб підвищити ефективність та оперативність у вирішенні завдань, які стосуються обліку основних засобів підприємства, треба звернути увагу на питання, що виникають під час вивчення сутності основних засобів, їх складу, а також класифікації в галузях економічної науки, що дозволить гармонізувати вітчизняний облік з міжнародними стандартами та зменшити невідповідності й проблемні питання обліку основних засобів.

Література

1. Атамас П.Й. Основи обліку в бюджетних організаціях: Навчальний посібник. Центр навчальної літератури, 2008. 284 с.
2. Бондар О. До питання оцінки основних засобів підприємства в бухгалтерському обліку / О. Бондар // Бухгалтерський облік і аудит. 2010. № 3. С. 23-28.
3. Бутинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку : підручник / Ф.Ф. Бутинець. Вид. 2-е, доп. і перероб. Житомир, ЖТІ, 2013. 640 с.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 7 "Основні засоби", затв. наказом Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 року № 92, зі змінами та доповненнями від 3 вересня 2012 р. URL: http://zakon.nau.ua/doc/?code=z0288-00.
5. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 (МСБО 16) «Основні засоби» // IASB;
6. Податковий кодекс України. Верховна Рада України від 01.10.2013 р.